

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Marjomäki, Timo

Title: Kalastusluvan sopiva hinta

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Pohjois-Savon ELY-keskus, 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Marjomäki, T. (2020). Kalastusluvan sopiva hinta. Uutisrysä: ELY-kalatalouspalvelut | Järvi-Suomi: Kalatalousyksikön tiedotuslehti, 2020(1), 12-16.

<https://www.doria.fi/handle/10024/175809>

Uistelua Puulavedellä kalastonhoitomaksun suomalla oikeudella.

Kalastusluvan sopiva hinta

TEKSTI: DOS. TIMO J. MARJOMÄKI | TIMO.J.MARJOMAKI@JYU.FI
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, BIO- JA YMPÄRISTÖTIETEIDEN LAITOS,
LUONNONVARAT JA YMPÄRISTÖ, JYU.WISDOM

HUUTOKAUPPAKEISARI UTELEE OVELIN ILMEIN: "SULLA ON VARMAAN AJATELTUNA TÄLLE TUOTTEELLE JOKU HINTA?". HÄNEN ISÄLTÄ OPITUT HINNOITTELUPERIAATTEENSA TUNNETAAN, JA KAUPANTEON OSAPUOLIA TYYDYTTÄVÄÄN HINTAAN PÄÄDYTÄÄN KOVAN VÄÄNTÄMISEN JÄLKEEN VIIMEIN MARKKINATALOUDEN PERIAATTEIN. TÄSSÄ ARTIKKELISSA TARKASTEELLAAN KALASTUSLUVAN ERISKUMMALLISUUTTA MYYTÄVÄNÄ HYÖDYKKEENÄ: ERILAISIA TUOTTEITA, NIIDEN NIUKKUUTTA JA MARKKINOITA JA LOPULTA JONKUN TUOTTEELLE SOPIVAN HINNAN AJATTELUN PERUSTEITA.

Omituinen hyödyke

Kalastusluvalla tarkoitetaan tässä artikkelissa kalastajan suoraan kalastusoikeuden haltijalta (esim. osakaskunta) tai siltä, jolle myynti on siirretty (esim. kalatalousalue), lunastamaa lupaa kalastaa määrättyllä pyydyksellä määrätyn ajan määrättyjen ehtojen mukaisesti. Periaatteessa

varallisuusarvoisen kalastusoikeuden luovutus (esim. e.m. lupa tai oikeuden vuokraus) on vastikkeellinen, mutta joissakin tapauksissa vastike voi olla nolla (esim. onginta ja pilkintä, jossakin katiskakalastus ym.) tai jopa negatiivinen (esim. palkka tai palkkio poistokalastajalle järvikunnostushankkeissa).

Lupa kalastaa on kuluttajalle aineeton hyödyke. Hyödykkeen oikea hinta määräytyy talousteorian mukaan markkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella. Hyödykkeelle muodostuu yleensä hinta silloin, jos hyödykkeestä on niukkuutta. Niukkuus tarkoittaa, että hyödykettä on tarjolla vähemmän kuin siihen kohdistuisi kysyntää silloin, jos hyödyke olisi ilmainen, ts. niukkaa hyödykettä ei ole kaimille tarjolla niin paljon kuin sitä haluttaisiin saada. Hinta siis säätelee/rajoittaa niukkojen hyödykkeiden kulutusta ja päinvastoin. Hinta myös mahdollistaa hyödykkeen vertailun toisiin markkinoilla oleviin hyödykkeisiin, koska se tekee ne yhteismitallisiksi.

Edellä esiteltyjen hinnanmääräytymisperiaatteiden kannalta kalastuslupa on Suomessa ongelmallinen hyödyke ensiksikin siksi, että sillä ei ole läheskään aina aitoja markkinoita. Suuri osa kalastajista haluaa kalastaa vain jollakin tietyllä vesialueella, esim. asunnon tai lomiasunnon lähellä, eikä siis ole kiinnostunut ostamaan vaihtoehtoisesti lupaa kalastukseen jossakin muualla. Kilpailevaa hyödykettä ei silloin käytännössä ole tarjolla. Kalastusoikeuden haltija, luvan myyjä, on tällöin yleensä yhteisen vesialueen osakaskunta. Monesti luvan lunastaja on myös itse osakaskunnan jäsen eli luvan myyvän kalastusoikeuden haltijan osaomistaja. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että kalastuslupan hinta voidaan haluta pitää matalana. Osakaskunnan suurelta osin osakkaille myymistä luvista saama mahdollinen voitto olisi verotettavaa tuloa. Kiinnostus voiton tekemiseen voi olla vähäistä myös siksi, että voitto osakasta kohden jää monesti merkityksättömän pieneksi myös silloin, jos lupatuloja saadaan myös ei-osakkailta. Näille myydyn luvan hinta on yleensä vähän korkeampi kuin osakasluvien, mutta hintaero on yleensä pieni. Lupien hinta määräytyneekin yleensä sen perusteella, kuinka paljon osakaskunnalle koituu kustannuksia lupien hallinnoinnista ja tavanomaisesta kalaveden hoidosta, mm. istutukset.

Toinen osakaskunnan kalastuslupan erityispiirre aitojen markkinoiden kannalta on, että lupa ei käytännössä yleensä ole tarjolla olevien hyödykkeiden määrän puolesta niukka hyödyke. Vaikka uusiutuvan luonnonvaran ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä hyödyntämisen, tässä tapauksessa kalastuksen, intensiteetillä on aivan varmasti jokin yläraja (rajan määrää se em. kestävyyskriteeri, jonka kestävyden raja-arvo tulee ensimmäisenä vastaan), tarjolla olevien kalastuslupien määrä on osakaskunnissa monesti huomattavasti kysyntää suurempi (esim. Marjomäki ym. 2005). Periaatteessa tämä voisi tarkoittaa sitä, että kalastus on monikriteerisesti kestävä, koska sen rajoittamiseen ei ole tarvetta. Välttämättä näin ei kuitenkaan ole, vaan hyödykkeen kysyntää suurempi tarjonta voi perustua virhearvioon: lupa-alueen pyydysyksikkömäärä on voitu määrätä epärealistisen suureksi – nykyinen kalastukseen ei ehkä ole kestävä, vaikka paljon yksiköitä on käyttämättä. Pyydysyksiköiden lukumäärä on voitu esim. määrätä jollakin vanhalla yhtään mitenkään luonnonvaran hyödyntämiseen perustumattomalla ”peukalosäännöllä”, esim. ”yksi yksikkö per vesihehtaari ja yhdellä yksiköllä yksi verkko- tai katiskalupa”. Koska kalastuksen järjestämiselle ei ole useinkaan määritelty mitään konkreettisia ja mitattavia ekologisia, taloudellisia tai sosiaalisia tavoitteita tai minimivaatimuksia, lupamäärän ylärajan määritteleviä kestävyden raja-arvoja ei ole olemassa eikä niitä silloin tietenkään voida tunnistaa, vaikka todellisuudessa kaikella on rajansa. Osakaskunnan jäsenet ovat saattaneet päätyä kysyntään nähden suureen yksikkömäärään myös

siksi, että lupien niukkuudesta voisi seurata rajoituksia osakkaiden kalastuksen määrään tai laatuun. Rajoitukset saattaisivat johtaa riitoihin käyttöoikeudesta. Kalastus pyritään siis pitämään ensisijaisesti kalastusoikeuden haltijoiden kesken sosiaalisesti kestävä.

Toinen syy kysyntää suuremmalle tarjonnalle voi olla, että tuote on kategorisesti hinnoiteltu liian kalliiksi sen käypään arvoon nähden. Jossakin erikoiskohteessa (niistä myöhemmin) näin voi ehkä ollakin. Voimme kysyä myös, onko kalastonhoitomaksu liian korkea, kun useampi ei kalasta vaikka voisi tai onko verkkolupa (+ kalastonhoitomaksu) jossakin osakaskunnassa hinnaltaan liian korkea, kun läheskään kaikki luvat eivät mene kaupaksi. Maksuhalukkuutta nimenomaan kalastusluvasta, ”pyydysmerkkistä”, ei liene paljoakaan tutkittu, mutta arvelen, ettei ainakaan osakaskunnan myymän luvan hinta kysyntää käytännössä merkittävästi säätele.

Hinnattomia jokaihmisenoikeuksia?

Onginta ja pilkintäoikeus suurimmalla osalla Suomen vesistä on kuluttajalle täysin hinnaton hyödyke, siis hyödykkeen käyttäjälle jokamiehenoikeuteen vertautuva esim. marjanpaimintoikeuden tapaan. Ilmeisesti on ajateltu, että onginnan ja pilkinnan merkitys kalastuksen monikriteerisen kestävyden kannalta ja määrä ja haitta muille vesialueen ekosysteemipalveluiden käyttäjille (negatiivinen ulkoisvaikutus) suhteessa valtaviin harjoittamismahdollisuuksiin on niin pieni, että mitään niukkuutta hyödykkeestä ei ole. Periaatteessa ulkoisvaikutus voisi olla jopa positiivinen, jos onginta ja pilkintä ohjaa ”eri kalalajien keskinäistä suhdetta haluttuun suuntaan”, kuten hallituksen esityksessä vuoden 1982 kalastuslaiksi aikanaan kalastuksen toivottiin tekevän.

Vielä vanhan lain (286/1982) aikana kalastuksenhoitomaksuvaroista maksettiin kuitenkin vesialueen omistajille korvaus myös onginnasta ja pilkinnästä, joten alueen kalastusoikeus tältä osin oli tuolloin käytännössä valtiolla vuokralla. Valtio tarjosi sitten kuluttajien käyttöön tätä vuokraamaansa oikeutta maksutta (alkuvaiheessa ”pilkkikortti” piti kyllä lunastaa erikseen, mutta mato-onginta oli maksutonta). Mikäli aito jokamiehenoikeus määritellään mm. niin, että sen käytöstä ei kuluttajan tarvitse maksaa eikä mikään taho maksa korvauksia oikeuden käytöstä esim. käyttöpaikan kiinteistönomistajille, niin onginta ja pilkintä eivät tuolloin olleet jokamiehenoikeuksia, vaikka kuluttajalle sellaisina näyttäytyivätkin, koska kalastusoikeuden käytöstä maksettiin omistajalle vuosittain. Muutos aidon jokamiehenoikeuden suuntaan e.m. määritelmän mukaan tapahtui uuden kalastuslain (379/2015) tullessa

Kuva: Veli-Matti Paananen

voimaan, kun hallituksen esityksessä linjattiin, että ”omis-tajille maksettaisiin jatkossakin korvauksia yleiskalastus-oikeuden mukaisesta *viehekalastuksesta*” ja ”korvauspe-ruste olisi *pelkästään viehekalastus*” (kursivoinnit tämän artikkelin kirjoittajan). Onginta- ja pilkkintäoikeus siis käy-tännössä lakkasi olemasta kiinteistöön kuuluva varallisuusrivoinen etuus. Ainakaan sillä ei ole enää arvoa/hintaa ”vuokrauksen” kohteena. Kuitenkin lain 54 § mah-dollistaa periaatteessa erityisen alueen, jolle alueen omis-taja voisi myydä myös onki- ja pilkkilupia. Alueen voi kuit-tenkin perustaa vain ELY:n määräyksellä ja määrääjäksi, joten onginta- ja pilkkintäoikeuden käytöstä määrää siis kokonaan ja aina valtio.

Johan on markkinat

Uistelukalastuksen (yhtenäis)lupa-alueen kalastuslupa muodostaa mielenkiintoisen erikoistapauksen kalastus-lupien joukossa. Melkoinen osa lupien kysynnästä tulee nimittäin monesti kohteen lähialueen ulkopuolelta ja ei-osakkailta. Hyödykkeen kuluttajat, uistinkalastajat, voivat siis periaatteessa vertailla hyödykkeitä ja niiden hintoja ja vaihtaa hyödykettä, kalastuspaikkaa, tuotteen laadun, hinnan ja käytön aiheuttamien muiden kulujen (esim. matkat ja majoitus) perusteella. Tämä saattaa johtaa ai-tojen markkinoiden syntymiseen. Lupien niukkuus ei kuit-tenkaan tässäkään tapauksessa yleensä vaikuta hintaan merkittävästi. Koska uistinpyynnin yhtenäislupa-alueiden

lupamäärä perustuu osakaskunnan luovuttamiin yksiköi-hin, tarjonta on yleensä kysyntää suurempi, joten käytän-nössä niukkuutta luvista ei ole. Tässä mielessä näilläkään luvilla ei ole aitoja markkinoita. Hinta määräytyy tässäkin tapauksessa ainakin kustannusten (hallinnointi, istutuk-set) perusteella, mutta laajemmin hinnanmuodostusta ja asiakkaiden käyttäytymistä ei liene tutkittu hinnan ja markkinoiden näkökulmasta.

Tarjonnan rajallisuuden suhteen mielenkiintoinen erikois-tapaus on kaupallisen kalastuksen luvan hinta. Kyseessä on monesti aidosti niukka hyödyke: osakaskunnat ovat omiin kriteereihinsä perustuen, esim. pyydysyksikköpe-rusteisesti, käytännössä määritelleet maksimaalisen pyy-dysmäärän (vaikka sitä ei yleensä ole missään ilmaistu), joka on ainakin joskus ollut kysyntää pienempi, koska esim. muikun kaupalliset kalastajat ovat valitelleet kau-pallisen kalastuksen lupien vähäisyyttä ja riidelleet kalas-tusmahdollisuuksista myös oikeudessa. Melkoisen osan kaupallisen kalastuksen luvista myy kalastusoikeuden haltijana Metsähallitus (valtio) ja koko myytäväksi tarjot-tava yksikkömäärä tulee monin paikoin lunastetuksi. Hyö-dyke on siis niukka. Kaupalliseen kalastukseen oikeutta-van luvan ostamisesta kiinnostuneet eivät läheskään aina ole osakaskunnan jäseniä, kalastusoikeuden haltijoita, ei-vätkä asu sen vesialueen läheltä, jossa haluaisivat kalas-taa. Periaatteessa siis ainakin osa lupien kysyjistä voisi vertailla hyödykkeitä ennen valintaansa ja luvilla voisi olla aito markkinahinta. Kuitenkaan käytännössä hinta ei juuri koskaan määräydy markkinoilla esim. huutokauppape-rusteisesti, vaan on myyjän yksipuolisesti määrittelemä. Monesti hinnoitteluperusteena lienee merkittävää voittoa tavoittelematon kustannukset kattava kohtuullinen hinta. Kohtuullisuus ilmentää ehkä kalastusoikeuden haltijan näkemystä siitä, että kaupallinen kalastus on periaat-teessa hyödyllistä ja toivottavaa toimintaa. Voi kohtuulli-nen hinta tietenkin joissakin tapauksissa johtua siitäkin, että lupia ei ole käytännössä myytävänä, etenkin ulko-puolisille, jolloin hinnallakaan ei ole niin väliä.

Toinen aidosti niukka hyödyke on vaelluskalavesistön (koski/virta-) kalastuskohteen kalastuslupa. Kohteita on rajallinen määrä, niissä ei ole yleiskalastusoikeutta ja ker-rallaan kalastavien asiakkaiden määrä on usein rajoitettu, joten potentiaalinen kysyntä voi olla huomattavasti tarjon-taa suurempaa. Asiakkaat tulevat myös usein lähialueen ulkopuolelta ja ovat tietoisia tuotteen laadusta. Tällaisten kohteiden kalastusoikeuden hinta määräytynee siis aina-kin jossain määrin markkinaperusteisesti. Esim. Etelä-tai Keski-Suomessa sijaitsevan laadukkaan kohteen lu-pahinta voi olla kymmeniä euroja/kalastaja/vuorokausi, vaikka vain pyydä ja päästä -kalastus olisi sallittua. Hin-tavuudesta huolimatta kohde voi olla lähes loppuunmyyty koko lupakaudeksi.

Tällaisen rajoitetun pääsyn erikoiskohteen ei välttämättä tarvitse olla virtavedessä. Ainakin periaatteessa e.m. kalastuslain 54 § mahdollistaneen (ELY-keskuksen päätöksellä ja määräajaksi) vaikkapa jonkun järven kalastuksen järjestämisen rajoitetusti ja tuotteen laadun parantamisen vaikkapa istutuksin ja/tai hyvin vähäisen kalastuskuolevuuden periaatteella, jotta poikkeuksellisen suurten kalojen saalisvarmuus olisi tavallista suurempi. Suomessa tällaisia kohteita ei vielä kovin paljon ole, mutta esim. Irlannissa ison hauen pyydä ja päästä -kalastuslupia kokonaisine lomapakettipalveluineen myydään todella hyvään hintaan. Nähtäväksi jää, täyttääkö e.m. *poikkeuksellisen suurten kalojen saalisvarmuuden* järjestäminen kalastuskuolevuutta voimakkaasti säätelemällä kalastuslain 54 § yleiskalastusoikeuksien rajoitusehdon ”1) käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden tai *kalakannan tavanomaista tehokkaamman hoidon tulosten turvaamiseksi*” (kursivointi tämän artikkelin kirjoittajan). Ainakin tällaisessa kohteessa on syytä ensisijaisesti rajoittaa osakkaiden sellaisia kalastusoikeuksia, jotka ovat tavoitteen vastaisia, ja saada ELY vakuuttuneeksi siitä, että yleiskalastusoikeudella tai kalastonhoitomaksulla tapahtuva kalastus voi runsautensa ja tehokkuutensa seurauksena vaarantaa tavoitteen toteutumisen. Viime aikoina esim. hinnattoman pilkinnän ja jagauksen pyyntiteho on kasvanut kulkuluohtainten kehittyessä ja hintojen halventuessa, ja tieto hyvästä kalapaikasta leviää nykyään tehokkaasti aktiiviharrastajien piirissä.

Mikä maksaa?

Edellä mainittuja erikoistapauksia lukuun ottamatta kalastuslupan hinta ei siis yleensä määräydy markkinahyödykkeelle tyypillisellä tavalla – eikä tietenkään tarvitsekaan. Suomalainen kalastuslupa on monesti hinnan puolesta tuotteena saman tyyppinen kuin jokin julkinen palvelu. Sen vähimmäishinta muodostuu siis pääosin palvelun tuottamisen kustannuksista. Lisäksi hintaan voivat vaikuttaa mm. ulkoisvaikutukset ja tuottotavoite. Tarkastellaan lopuksi lähemmin eräitä komponentteja, jotka voivat vaikuttaa kalastuslupan myyntihintaan:

1. Tuotantokustannukset

- materiaaliset: pyydysmerkit, lupakuitit, ohjeet, mainokset yms.
- myynti- ja markkinointialustat ja työ
- ”tuotantotalous”
 - omaisuuden ja rahavirtojen hallinnointi: esim. omistajien kokous, kirjanpito, muu työ
 - luonnonvaran tilan seuranta ja hyödyntämisen ohjaus ja siitä päättäminen. Kalastus aiheuttaa ulkoisvaikutuksia (yleensä negatiivisia, ks. kohta 4). Kalastusoikeuden haltijalla on tällöin intressi pienentää haittoja ja jopa lisätä tuotteen arvoa tietoon perus-

tuvalla kalastusoikeuden käytön ohjauksella. Näihin toimiin velvoittavat myös yhteiskunnalliset institutiot, mm. laki ja asetus. Yhteiskunta voi asettaa kalastusoikeuden haltijalle ehtoja kalastusoikeuden kohteena olevan kalaluonnonvaran tilan ja käytön järkipäisyyden suhteen, koska kalastusoikeuden haltija ei omista kalastusoikeudella hyödynnettävää luonnonvaraa (vesialueella vapaana liikkuvat kalat eivät kuulu kiinteistöön), mutta sen hyödyntäminen voi vaikuttaa tämän luonnonvaran arvoon, tuotantoon ja luonnonvaran korkoon negatiivisesti. Ainakin osa kalavarojen seurannan ja kalastuksen ohjauksen kustannuksista voi sisältyä luvan hintaan veroluontoisena maksuna. Näin tapahtuikin käytännössä, sillä kalastuslupan lunastaminen oikeudenomistajalta edellyttää 18–64-vuotiailta myös valtion kalastonhoitomaksun maksamista (lupa = kalastonhoitomaksu (sis. vapakalastuksen) + pyydyskohtainen omistajan lupa). Kalastonhoitomaksun tulokertymästä merkittävä osa palautetaan kalastusoikeuden haltijoille käytettäväksi mm. kalavarojen ja kalastuksen seurantaan ja kalastuksen ohjaukseen. Myös omistajan suoraan myymän pyydyskohtaisen luvan hintaan voi sisältyä kalastusoikeuden käytöstä johtuvan seuranta- ja ohjaustarpeen rahoittamiseen käytettävä ”veroluontoinen” osuus. Määrällisesti tämä voisi periaatteessa olla sitä suurempi, mitä suurempi on pyynnin aiheuttama negatiivinen ulkoisvaikutus (ks. kohta 4) ja mitä lähempänä kyseisen kalastuksen arvioidaan olevan jonkun kestävyyskriteerin raja-arvoa. Rajan lähellä tietoa pitää olla enemmän ja sen pitää olla laadukkaampaa kuin silloin, jos kalastus on hyvin vähäistä ja sen negatiiviset ulkoisvaikutukset pienet. Lähellä käytön kestävyysrajaa nousevalla maksulla olisi kalastusta kestävyteen ohjaava vaikutus.

2. Kalastusoikeuden omistaja, myyjä: Pääoman (kalastusoikeus, varallisuusarvoinen etuus) tuotto, voitto omistajalle. Kuten edellä todettiin, osakkaille ja valtiolle (verona) jaettavan rahallisen tuoton maksimoimisesta ei olla yleensä kiinnostuneita. Mieluummin sitä vältetään. Ei-rahallista tuottoa omistajalle voidaan tietenkin ajatella olevan sellaiset kalastuslupatulot tehty osakaskunnan investoinnit, jotka hyödyttävät myös osakkaita.

3. Asiakas: Ostetun kalastuslupan tuottama hyöty, sen *utiliteetti*. Siihen vaikuttavat mm. kalastusoikeuden perustana olevan ekosysteemin palveluiden laatu (mukaan lukien kalatuotanto), lupa-alueen sijainti yms.. Periaatteessa voidaan ajatella, että runsaiden ja arvokkaiden kalavarojen hyödyntämiseen oikeuttava lupa varsinkin esteettisesti korkeatasoisella ja helppopääsyisellä paikalla olisi tavanomaista arvokkaampia ja hinnakkaampi jopa silloin, kun luvista ei ole niukkuutta, koska asiak-

kaan maksuhalukkuus laadukkaasta tuotteesta on tavanomaista suurempi.

4. Kalastuksen aiheuttamat ulkoisvaikutukset

- a. negatiiviset vaikutukset kalakannan ja sivusaalislajien runsauteen ja sen seurauksena myös kalastusoikeuden arvoon pääomana ja asiakkaan saamaan utiliteettiin (esim. isojen arvokalojen pyyntikokemuksen aiheuttama tyydytys kalastajalle) sekä uhka kalastuksen kestävyydelle. Kalastuskuolevuuden kasvaessa pienenee aina kaikkien kalastajien mahdollisuus saada pyyntiponnistuksyksikköä (esim. pyyntikerta, pyyntitunti) kohden paljon ja/tai isoja kaloja. Ennen pitkää myös luonnonvaran luontainen lisääntyminen vaarantuu.
- b. negatiiviset vaikutukset muihin ekosysteemipalveluihin: esim. ruuhkaisuuden kokemus kalavesillä, roskat jne. pienentävää esteettistä hyötyä, jonkun kalalajin väheneminen saattaa heikentää niitä saaliinaan käytävien lajien tuotantoa, petokalojen väheneminen voi lisätä vähäarvoisen kalan määrää, mikä puolestaan voi aiheuttaa veden muun käyttöarvon alenemista.
- c. positiiviset vaikutukset: Kuten jo edellä todettiin, kalastus voi aiheuttaa myös positiivisen ulkoisvaikutuksen mm. silloin, jos runsaan kalakannan harventaminen aiheuttaa muiden ekosysteemipalveluiden laadun paranemista, esim. levärehotuksen vähenemistä tai kääpiöityneen kalakannan kasvun nopeutumista ja nettotuotannon kasvua tai tuottaa tärkeää informaatiota luonnonvaran tilasta, mm. kaupallisen kalastajan saalis- ja pyyntiponnistusilmoitus. Nämä positiiviset ulkoisvaikutukset voisivat alentaa luvan hintaa.

5. Vielä joku muu, mikä?

”Ainahan on maksettava, eikös juu?”

Jos kalastusoikeuden haltija toteaa, että sillä ei ole varaa rahoittaa edellä listatuista kohteista edes hyödykkeen tuotantokustannuksia (kohta 1), maalaisjärjen mukaan se myy silloin hyödykettä liian halvalla. Taloudellinen kestävyys ei silloin omistajan osalta toteudu, minkä seurauksena muutkin kestävyuden aspektit voivat vaarantua. Periaatteessa voi tietenkin olla niinkin, että hyödykkeen (kalastusmahdollisuusyksikkö) tuottamisen ja tarjolla pitämisen välttämättömät minimikustannukset ylittävät aina hyödykkeen ostajalle tuottaman hyödyn, eikä heillä ole maksuhalukkuutta edes nykyhintaan, saati korkeampaan. Kalastuksen arvotutkimukset (esim. Sipponen 1984, Toivonen ym. 2003) eivät kuitenkaan tue tällaista päätelmää; suomalaisten maksuhalukkuus vapaa-ajankalastuksesta oli huomattavasti kaikkia kalastuksen kustannuksia (ei vain lupakustannuksia) suurempi. Kuluttajat kokivat siis keskimäärin saaneensa kuluttajan ylimäärää, ”voittoa”, eli maksaneensa kalastuksesta vähemmän kuin saivat aineellista ja aineetonta hyötyä. Tässä yhteydessä kannattaa huomata, että kalastusluvan kustannukset ovat yleensä hyvin pieni osa kalastuksen kokonaiskustannuksista, jotka sisältävät mm. matkojen, majoituksen, pyyntivälineiden yms. aiheuttamat kustannukset. Sikäli kalastusluvan hinta ei siis liene ainakaan ensisijainen vapaa-ajankalastajan kysyntäkäyttäytymistä määräävä tekijä.

Koska tuotteella ei ole aitoja markkinoita, on kuitenkin vaikea etukäteen arvioida, kasvattaisiko luvan hinnan nosto tulokertymää vai pienenisikö kysyntä. Jos myyjä itse epärealistisin perustein määrittelee tarjonnan käytännössä rajattomaksi ja sen seurauksena heikentää kaupittelemansa tuotteen laatua (asiakkaan saamaa hyötyä, esim. saalisvarmuus, arvostetut saaliskalat), hän ei ainakaan paranna asemaansa kaupankäyntitilanteessa. Tavallista laadukkaammalle hintavallekin tuotteelle löytyy sen sijaan aina ostajia. Heidän maksuhalukkuutensa voi vielä kasvaa, jos heille onnistutaan viestimään, että osa maksettusta hinnasta käytetään tuotteen laadun ja sen käytön kestävyuden varmistamiseen.

Kirjallisuus:

Marjomäki T.J., Muje K., Nykänen M. & Urpanen O. 2005: Pyydysyksiköt ja sisävesikalastuksen säätely. *Kala- ja riistahallinnon julkaisuja* nro 76/2005.
Sipponen M. 1987: Keski-suomalaisten kotitarve- ja virkistyskalastuksesta ja sen arvosta v. 1981 erityisesti vesioikeudellisen intressivertailun kannalta. *Jyväskylän yliopiston biologian laitoksen tiedonantoja* 48.
Toivonen A.-L., Mikkola J., Salmi P. & Salmi J. 2003. Vapaa-ajankalastuksen monet merkitykset. *Kalaturkimuksia – Fiskundersökningar* 187.

Kuva: Veli-Matti Paananen